

Virallisen tilaston periaatteet

Yhdistyneiden kansakuntien tilastokomissio hyväksyi vuonna 1994 virallisen tilaston peruseriaatteet. Periaatteiden taustalla oli valtiollisten ja muiden tilastoalan organisaatioiden pitkään jatkunut työ kansainvälisen vertailtavuutta parantavien standardien luomiseksi, Kansainvälisen tilastoinstituutin ammatillista etiikkaa koskeva julistus sekä Euroopan talouskomission periaatteita koskeva päätös vuodelta 1992.

Yhdistyneiden kansakuntien tilastokomissio toteaa periaatteiden esipuheessa mm. että:

- virallisten tilastojen tiedot ovat taloudellisen, väestöllisen, sosiaalisen ja ympäristön kehittämisen olennainen pohja
- viralliset tilastot ovat myös maailman valtioiden ja kansojen välisen kanssakäymisen olennainen pohja
- kansalaisten vahva luottamus virallisiin tilastoihin riippuu suuresti yhteiskunnan perusarvojen ja –periaatteiden kunnioituksesta, näitä perusarvoja ovat yhteiskunnan pyrkimys itseymmärrykseen ja kansalaisten oikeuksien kunnioittaminen
- hallituksen, talouselämän ja kansalaisten käytössä olevien tietojen laatu pohjautuu virallisten tilastojen laatuun
- virallisten tilastojen laatu taas riippuu paljon kansalaisten, yritysten ja muiden tiedonantajien yhteistyöhalusta hankittaessa välttämättömiä tietoja tilastoihin
- virallisten tilastojen laatu riippuu myös tilastojen käyttäjien ja tuottajien välisestä yhteistyöstä, jossa pyritään varmistamaan tiedontarvitsijoiden tarpeiden mukaisten tilastojen laatiminen

10 periaatetta

1. periaate

Viralliset tilastot ovat välttämätön osa demokraattisen yhteiskunnan informaatiojärjestelmää. Ne palvelevat hallituksia, talouselämää ja kansalaisia aineistoilla, jotka kuvaavat kansantalouden, väestön, elinolojen ja ympäristön tilaa. Täyttääkseen tämän tehtävän virallisten tilastojen tulee palvella käytännöllisiä tarpeita. Tilastoviranomaisten tulee laatia ja julkaista niitä puolueettomuutta noudattaen ja kunnioittaen kansalaisten oikeutta tietoon.

2. periaate

Säilyttääkseen luottamuksen virallisiin tilastoihin tilastoviranomaisten tiedon keruuta, muokkausta, säilyttämistä ja esittämistä koskevia menetelmiä ja menettelytapoja koskevan päätöksenteon tulee perustua tiukasti ammattimaisuuteen, tieteellisiin periaatteisiin ja ammattietiikkaan.

3. periaate

Helpottaakseen aineiston oikeaa tulkintaa tilastoviranomaisten tulee esittää tilastojen tietolähteet, laadintamenetelmät ja menettelytavat tieteellisten standardien mukaisesti.

4. periaate

Tilastoviranomaisten tulee ottaa kantaa tilastojen virheelliseen tulkintaan ja väärinkäyttöön.

5. periaate

Tilastojen tiedot kootaan erityyppisistä lähteistä. Lähteinä voidaan käyttää sekä tilastollisilla haastattelu- tai kyselytutkimuksia että hallinnollisia rekistereitä. Tilastoviranomaisten tulee valita tietolähteet ottaen huomioon laatu, ajantasaisuus, kustannukset ja vastaajien rasitus.

6. periaate

Tilastoviranomaisten keräämä yksittäisiä ihmisiä tai yrityksiä koskevat tiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia ja niitä saa käyttää vain tilastollisiin tarkoituksiin.

7. periaate

Tilastoviranomaisia koskeva lainsäädäntö ja heidän toimintaperiaatteensa ovat julkisia.

8. periaate

Tilastoviranomaisten toiminnan koordinointi on tärkeää tilastojärjestelmän johdonmukaisuuden ja tehokkuuden turvaamiseksi.

9. periaate

Kansainvälisesti hyväksytyjen käsitteiden, luokitusten ja menetelmien käyttö kaikissa kansallisissa tilastovirastoissa edistää tilastojärjestelmien johdonmukaisuutta ja tehokkuutta kaikilla tasoilla.

10. periaate

Kansainvälinen kahdenvälinen ja monenkeskinen tilastoyhteistyö auttaa kaikkien maiden tilastojärjestelmien kehittämistä.